

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lăintrulu monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platecu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 72.

Sibiu, 6/18 Septembrie 1878.

Anulu I.

Abonamentu nou la „Observatoriulu.”

Prin acésta deschidemu abonamentu nou pe iluniulu Octombrie — Decembrie a. c. si nume :

cu 2 fl. v. a. în lăintrulu monarhiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu fr. 6 în străinatate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembrie sunt rogati și renoi catu mai curendu abonamentulu, pentru a se nu suferi intrerupere în espedarea diariului.

Banii de abonamentu se transmitu mai usioru mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de dreptulu la: Redactiunea „Observatoriului” în Sibiu.

Esemplare complete mai avemu atātu dela începutulu anului, câtu si din semestrulu alu doilea.

Condiuniile de abonamentu se potu vedea în untea diariului.

Redactiunea.

Economi'a Politica.

Partea Prima: Vederi Generale.

Capitolulu I.

Vederi generale asupra fenomenelor economice și a ordinei ce se observa în ele.

I.

Ori-ce știința implica în sine ide'a ordinei și în urmăre esista atâtea științe câte sfere distincte esista în lume, în cari se manifesta ordinea, acésta revelatiune divina a Providenției. Asia fisic'a, chem'ia, astronomi'a, între alte științe recunoscute în modu definitivu, formédia ramuri ale cunoscineloru omenesci, pe care cineva nu le pôte confunda aici între ele și nici facia cu altele. Asia se înșimpla ca și știința alu carei obiectu este omulu și societatea se fia reala, de-ore-ce lumea morala și societatea ne presenta anumite clase deosebite și fapte, care sunt supuse la legi.

A proba, că esista o categoria de fenomene, care se pôte aplica numirea de fapte economice și că aceste fenomene departe de a fi lasate la voi'a sôrței și a confuziunei, din contra presentă

oresicare generalitate și urmédia unei ordine naturale, acésta este, deca cineva voieste se urmedie unu cursu metodicu, prim'a lucrare ce are se o împlinesca.

Fapt'a cea mai batătoare la ochi, care se presenta observatoriului, deca elu 'si arunca privirile asupra societății este: spectacolulu activității universale. Labórea este legea comuna a omeniei. Înpartirea labórei, acésta separare a ocupațiilor între ómeni, denota în modu siguru, precum vom vedea mai la vale, o civilizațiune înaintata, este unulu din cele mai frapante lucruri. Aceeasi vomu dice și despre schimb, ce este érași o consecința inevitabilă a separățiunei lucrărilor; pentru că într'o stare socială în care lucrările sunt fôrte tare înpartite și unde fiacare din ele se subinpartu într'o multime de operațiuni, este evidentu, că schimbul este totu asia de necesariu pentru viétia că și labórea. Inse chiaru deca atentiunea nu va fi atrasa de acele forme diverse, care apartienu schimbului, este imposibilu că ea se nu se oprésca asupra acelu instrumentu generale, prin care se servesece, adeca asupra monedei, acésta inventiune comuna ce este adoptata în limbăgiulu tuturoru popóraloru civilisate. Cum nu vomu observa si unu altu fenomenu și mai surprindetoriu? Acésta moneda de aur séu de argintu, care cumpara séu castiga celelalte valori are o valóre prin sine însasi. Dara prin ce minune se întempla ca se vedemu simple bucati de chartia lipsite prin ele insele de ori-ce valóre, cumparandu cele mai magnifice produse ale industriei și a le artei și schimbându-se pentru sumele cele mai considerabile de aur și de argintu? Acésta este creditulu, care împlineste acea minune atātu de familiară și despre care, chiaru în dilele nóstre fôrte pucini 'si dau unu contu exactu.

Eata deci fapte necontestabile, batătoare la ochi și recunoscute de toti. Ele nu sunt inse singurele de natur'a acésta. Ajunge pentru-că cineva se se convinga despre acésta, se 'si arunce privirile chiaru în modulu celu mai superficiale asupra productórilor însusi și asupra modulu cum se înpartu produsele între ei. Unii aducu la lucrarea comuna concursulu bracialoru, primindu pentru acésta unu salariu, și acestia sunt, cari pretindendu mijlócele pentru că se 'si póta exercita talentele lor în diversele profesiuni, au fostu numiti liberali

séu profesiuni liberale. Alti avendu capitaluri, pusi în miscare prin speranța de a culege óresi-care beneficii le angajédia în întreprinderi pe care le supriveghédia și le dirigu ei însisi; alti érași se multumescu a 'si plasa economiile lor și a si trage unu interesu. Acestia au case, dela care 'si tragu chiria, alti érași sunt proprietari de pământuri, pe care le explotédia ei însii, séu le dau în arenda. În fine unu numeru óre-care de ómeni facendu servicii ce se numescu publice, traiescu din productulu impositulu. Tóte aceste ramuri de venite se desfășura subtu ochii nóstri; ne va fi deci permis a cerceta resursele și a studia diferitele cauze, care facu se variedie cursulu lor, și a cauta se aflamu, care este întrebuintiarea lor cea mai fructifera ce o potu avé.

Caracteristiculu semnu alu fenomenelor enunmerate pân'aci este valórea.

A distinge unu numeru óre-care de fapte marcate prin acestu semnu particularu, a recunósce în productiunea și distribuirea valoriloru o ordine specială de cercetari, acésta însémna a stabili de si nu esistintia, dara celu pucinu posibilitatea unei științe sui generis, detiermurindu asia până la unu punctu óre-care sfer'a economiei politice.

II.

Aceste fapte economice au ele óre unu caracteru destulu de ficsu, de generalu și de regulatu pentru-că se póta servi de materie a științei? Aceste fapte au ele óre legi? — Ar fi într'adeveru fôrte straniu, deca n'aru avé nimicu din tóte acestea. În realitate noi nu cunoscemu nici o specie de fenomene în lume pe care D-dieu se o fi abandonatu arbitrariulu și întemplei órbe. Ar fi fôrte contradictoriu a presupune, că elu se faca esceptiune cu nisce fapte a caroru importantia este nemarginita, de-ore-ce ele apartienu ori-carei organizatiuni sociale. Sórtea științelor care se ocupa de om, a fostu urmatórea: multu tempu a fostu disputata chiaru legitimitatea lor. Acésta inse n'au împiedecatu pe filosofi, că în catu concerne studiulu naturei omenesci, se lase scepticismulu se vorbésca și ei se mérge înainte. Asia în decursulu secoliloru trecuti s'au facutu reflecțiuni profunde asupra fenomenelor economice. Quesnay, Turgot, Adam Smith și acestia au auditu dicendu-se, că totulu în lumea labórei și a transacțiilor este arbitrariu și supusu

Foisiór'a „Observatoriului.”

O casatorie prin hazardu.

Novela franceasa.

Traducere de: Ioane Marchesiu.

Trenulu care ducea calatori din Parisu la Lyon se opri pe unu patrariu de ora la statiunea Chalons. Calatori profitendu de ocaziunea acésta, se grabira spre spectari'a intitulata „La cerbu”, că asia se-si aline fómea și deja i-tortur'a. — Intre calatori se afla și unu june arisianu, isteti, cam de 25 ani, îmbracatu în vestminte de calatoria. — Junele nostru fu primul carele ajunsu în ospetaria unde se asiedia la o mésa, voindu astfelu și câtu de îngraba se satisfaca pretensiunei stomacului eu. — Abia început se manance și indata audi-resui endu în sala urmatórele cuvinte.

Nu se afla aici careva dintre calatori din Parisu numele de Bremond?

La pronunțarea acestui nume junele nostru, indata și îndrepta privirea sa în directiunea aceea de unde venise acea voce amintita și observa unu lacheu îmbracatu în livrea, carele privi pe calatori cu atentiune încordata, asteptandu că celu provocatu se i-se presente. — Trecura mai multe minute și dintre ospetii prezenti, nu se declara nici unulu, ca pórta numele de Bremond. — În fine se vediu necesitatu junele nostru le a-si parasi locul și îndreptandu-si pasii spre lacheu adres'a urmatórea întrebare:

Numele meu e Bremond — asia dar' cu ce-ti — potu servi?

Eu cautu pe unu cutare domnu din Parisu, cu numele Bremond, carele adi a sositu cu trenulu în Chalons — replica lacheulu.

Pe mine me chiam'a Bremond și calatorescu din Parisu, ce voiesci dara cu mine, amice? . . . înainte de tóte inse trebuie se-ti observu, ca cetatea acésta imi a fostu până acuma necunoscuta.

Acésta o știu dle! respunse servitoriulu cu surisu placutu, chiaru din caus'a acésta sunt tramisu înainte Dvóstre.

Esti tramisu înainte mea? — esclama Bremond uimitu — și pentru ce?

Voiesci, domnulu meu se me compromiti? replica servitoriulu, misiunea mea numai între patru ochii voiescu a-ti-o comunica.

Ei bine! dara numai se nu fia vre-o gluma necalita — și dupa aceste cuvinte însoti pe servitoriu, fiindu de altcum si curiosu se afle detaliurile aventurii acestei'a. — Curiositatea împuse paciintia stomacului seu golu. — Abia esi din ospetaria și servitoriulu indata îi și notifica, ca dinsulu adi nu va cina în ospetaria.

Ce vorbesci?! esclama Bremond iritatu, ca eu se fia fara de cina adi; acuna suntemu singuri, deci comunica-mi misiunea ta și de voiu observa ca esti unéita unei glume necalite, se știi ca nu voiu parasi Chalonusu, până ce nu te voiu bate. — Servitoriulu i — facu unu complimentu respectuos.

De cumva pentru tine nu-mi voiu putea continua calea mai incolo, — atunci!

Dóra nu cugeti la acea ca se pleci din Chalons, dealtcum nici nu credu ca cineva se fia atātu de nepriceputu ca se refuze o cina splendida, pentru cin'a din ospetaria — reflecta lacheulu.

Observatiunea din urma, de si a fostu totu asia de neexplicabile, ca celelalte declaratiuni ale servitoriului, linisci pucinu pe junele iritatu, — deci 'i — dise într'unu tonu mai calmu:

Dlu teu me astépta cu cina?

Dóra domn'a mea reflect'a servitoriulu.

Dómna, cina splendida, enigma neexplicabile — se fia cugeta Bremond resucindu-si mustetiele fine acoperite de pulbere. — Acésta aventura nu va fi periculosa. — Meditandu si mai incolo asupra situatiunei sale deodată rupse tacerea și dise:

Mei baiete, eu am causă fundata de a me îndoi despre acea ca asi fi invitatu la cin'a dómnei tale, de-orece eu nu cunosc pe domn'a ta, tu inca numai

atata știi ca me chiam'a Bremond, inse nu știi ca eu profesiune am, deci ti-dau deslusirea necesaria.

Pe mine me chiama Anatolu Bremond artistu și locuescu în Parisu strad'a St. Honoré 7.

Ba da, te cunosc — replica servitoriulu — de altcum aci e epistol'a dómnei mele din care te vei convinge. — Bremond cu iutiéla fulgerului lua epistol'a din mână servitoriului, și început a ecsamina cu atentiune esteriorulu ei. — Epistol'a era adresata lui Bremond.

Cu cea mai mare nerabdare rupse sigilulu și ceti liniile urmatóre:

„Pe dlu Bremond ilu astépta cu cea mai mare impacientia, deci este rogatu ca pe servitoriulu acesta se-lu urmeze fara intardiere. — Contéza la punctualitatea dlu Bremond, și speréza, ca secretulu incredintiatiu lui — va pazi cu cea mai mare discretiune.”

Rendurile acestea produsera cea mai mare confuziune în mintea lui Bremond, de órece nu-si — putea esplic'a enigm'a acésta. — Dupa o lupta interna de câteva minute se decise a isi continua calea — și dise: Se mergemu!

Dupa ce facura ambii câteva pasi, servitoriulu se opri înainte unei cabriolette frumóse și invit'a pe d. Bremond se ocupe locu. — Căi preste pucinu se luara în galopu, și parasindu cetatea ajunsera pe unu campu frumosu, udatu de unde de argintii ale unui fluviiu ce sierpuea pe langa cale. — Bremond nu adres'a mai multe cuvinte servitoriului, știindu prea bine ca densulu nu-e în stare se ii dea esplicarile necesare în cestiunea acésta complicata și asia isi propune, se fia pacientu până la solutiunea finala a acestei aventuri romantice. — Ocupatu fiindu cu gendurile sale interne nici nu observa, că cabriolet'a facuse o cale destulu de lunga. — Sórele deja éra se apuna de pe orizontu.

Atata știu cu tóta pozitivitatea ca în Chalons nu cunosc nici o persóna, de órece pe aci nu am calatoritu nici odata — asia isi început Bremond monologulu. — Se pôte dóra ca cineva dintre amicii mei si-au stramutatu locuinti'a în regiunea acésta, inse si aci se iveste o dificultate remarcabila, și anume eu n'am comunicatu

la modificari nedefinibile prin vointi'a omenesca. Ei n'au credu-tu si au mersu inainte pe calea lor. Din numerulu aceluor fenomene mai bine observate, ei au scosu unu numeru ore-care de conditiumi, pe care societatea este tinenta a le implini, pentru-ca activitatea si buna ordine se domnesca in afaceri, si pentru-ca prosperitatea, care este fructulu aceluor se marga crescendu pe acestu pamentu, pentru ca omulu se nu 'lu ude indesiertu cu sudorile sale.

Din momentulu acesta economi'a politica era fundata. Inse pana candu atentia nu se intindea decatu numai la fapte economice locale, particulare, constatate in modu empiricu, lipsita de vederi generali, nu se putea dice ca exista o sciintia, ci numai observari economice. „Nu exista alta sciintia, a disu Aristotele, decatu aceea despre ce este generalu.“

Chiaru pe pragulu sciintiei economice ne intempina oresi-care nedumeriri, pe care inse facendu unele observari forte sumarie, le vomu inprastia.

S'a pretinsu a se combate ficsitatea fapteluor economice dicendu-se ca: valoarea fiindu unu ce forte variabile precum ne convinge experientia de tote dilele, nu va fi possibile de a fonda o sciintia solida, pe o basa atatu de schimbaciosa. Fora indoiela, ca n'au reflectatu, ca o obiectiune ca acesta tinde a nega possibilitatea a ori-ce sciintia experimentale. Si in realitate cele mai sigure sunt basate pe fenomene mobile precum sunt electricitatea, lumina, caloriculu si altele. Din fericire, acea variabilitate nu esclude regula: faptele sunt mobili, legile sunt stabili. — O alta obiectiune analoga resulta din variabilitatea utilulu. Elu se schimba, se dice, din poporu in poporu, precum si din individu in individu. Acesta variabilitate exista fora indoiela si trebe a tiena bine contu de ea, inse ea nu este nelimitata. Conditiumile favorabile existintiei si dezvoltarei fiintieloru, raporturile loru cele esentiale nu se schimba si nici natura loru in ceea ce are constitutivu. Dela inceputu, cutare planta este veninosa pentru omu, era cealalta ii serveste ca remediu. Asemenea si cutare purtare este utila seu funesta in efectele sale in ori-ce clima, la ori-ce rassa si in ori-ce secolu ar fi.

Faptele economice la care amu facutu noi alusiune oferescu ele ore-si care generalitate? Da, fara indoiala; ele sunt comune tuturoru temporuluor si la tote poporele si forma loru-se se fi schimbatu ori catu de multu acesta schimbare n'au afectatu legile loru, care dominesa formele loru. Unu poporu nu pote trai fara labore, fara capitalu; unu Statu ori unde ar fi are lipsa de venituri. In ce parte a lumei nu vomu intalni salarulu si renta? Care poporu, fia elu ori catu de pucinu civilisatu a trairu fara ca se useze de moneda si fara de a face comertiu? Conditiumile de prosperitate pentru diferitele natiumi potu varia si in rea-

nici unuia dintre amicii mei, ca mi-am propusu se facu o excursiune in departamentulu acesta si numai in Marseille am avutu intentiune de a-i avisa despre plecarea mea. — Ah! cugeta junele artistu frecandu — si fruntea — acuma sciu Calabert seu Cormieau amicii mei voiescu a me surprinde, de orece ambii au consangeni in regiunile acestea. — Eca dara enigma e deslegata. — Dinsii observendu-me pornindu cu trenulu, au cugetatu a-mi face o surprindere placuta prin invitarea in castelulu rudeniei loru. — Preste pucinu intreba pe servitoriu:

La dnulu Calabert servesci?

Ce pofiti?

Seu dora la domna Cormieau?

Nu am onore a cunosce persoanele acelea, replic'a servitoriuu indiferent. — Bremond observa ca sa insielatu, deci renuntia de a se ocupa si mai incolo cu analisarea pozitiei sale misteriose in care se afla. — Dupa unu intervalu de trei patrare de ore dupa ce soarele sfintise de pe bolt'a cerulu, cabriolet'a in fine se opri la port'a unui castelu. — Abia se deschise port'a si indata se ivi o camariera tinera anuntiendu dlui Bremond, ca au inceputu deja a desper'a cugetandu ca densulu nu va sosi la ora ficsata. — Damele sunt forte nelinistite — adause camarier'a — fiindu ca au fostu avisate ca trenulu ce a pornitu dela Parisu in apropierea opidulu Baume din neglijinta a conductorelui a deraliatu.

Ei bine! fiica mea — intreba Bremond — inse damele cu tote aceste sa pusu la cina?

Ba nu, dlu meu — replica camariera — fara de dta n'au potutu siede la mesa. — Respunsulu acesta linisti pe artistulu flamendu.

Asia dar'a continua artistulu — te rogu se ai bunetate a me conduce la domna ta, de orece am intentiune se facu cunoscintia cu densa. — Camariera conduse pe Bremond intr'unu parcu frumosu.

Plantele ecsotice ale acestui parcu arangiatu cu multu gustu ecsalau parfumu loru deliciosu asupra artistulu mai ruptu de fome. — Dinsulu isi continua calea pana in fine ajunse in apropierea unui castelu forte frumosu. — Mai multe camere erau deja luminate.

(Va urma).

litate variata in mai multe puncte. Inse partea loru cea mai mare este aceea si unde, in totu loculu unde domnescu acele conditiumi esentiale avutia se mareste; ori unde le lipsescu avuti'a nu se aduna seu se micioresa.

In ceea ce concerne ordinea fenomeneluor economice se aude forte desu vorbindu-se despre lupt'a si anarhia intereseluor. In fapta lupt'a este pe suprafatia si adesea o lupta inversiunata si violenta, inse armonia este ascunsa totu acolo. Intr'o societate, in care transactiunile se facu in tota libertatea, disordinea nu este decatu unu accidentu, care ea insasi are unu caracteru utilu avertisandu a se intorce erasi la ordine pe aceia cari in modu imprudentu s'au departatu dela ea. Fara ca se ne incercamu a proba o asertiune stabilita de catra intr'ega sciintia economica, ne vom margini a dice, ca doua ratiuni forte puternice tindu a mantiene in lumea intereseluor aceea ordine pe care uni basanduse pe niste observari reu intielese, refusa de a o recunosce. Prima din acele doue ratiuni este, ca industria fiacarui producetoru este interesata a se pune in raportu cu acele trebuintie pe care voieste se le satisfaca de unde urmesa tendintia armoniei intre productiune. A doua ratiune este, ca ori cine este tinentu se-si adjustese lucrurile sale cu acelea ale celorlalti omeni, fara care elu nu pote face nemicu si prin care concursu puterea individuala se insuteste. De aci urmesa o tendintia de armonie in diferitele ramuri ale productiunei.

Ar fi usioru a demonstra cu istoria in mana asertiunile cuprinse in acestu capitolu in care se vorbeste despre regularitatea legiloru la care este supusa valoarea. Intre altele amintimu numai aceea imposibilitate de o suta de ori constatata a atatoru legi numite maximum care pretindeu a regula pretiulu diferiteloru obiecte; apoi aceea a alterari monedeluor incercata de repetite ori si care in fine n'au reusitu se faca niciodata ca poporale se le acceptese decatu numai in valoarea loru intrinseca; in fine acele tentative diverse ale chartiei moneda facute nu numai in Franci'a subtu monarchi'a vechia si in epoce de revolutiuni, ci si in cele mai multe tieri civilizate, probesa pana la ce punctu valoarea este unu lucru pucinu arbitraru si ca si aici ca si in tote exista, dupa dis'a lui Montesquieu, o natura a lucruluor a carei raporturi necesare trebe se fia cunoscute si in contra carora ar fi o nebulie a se revolta.

(Va urma).

Revista politica.

Problematiculu si „palidulu“ baronu Sennyey a avutu doue intalniri in cas'a principesei Odescalchi in Gastein cu principele-cancelaru Bismark, care din conversatiunea avuta s'au convinsu pe deplin, ca numitulu baronu inlocuindu pe comitele Andrassy va intretienea acelu si relatiuni amicabile cu Prusso-Germani'a ca si actualulu ministru de esterne alu Austro-Ungariei „sincerulu si devotatulu amicu“ alu puterniculu cancelaru. Comitele Siuvaloff, ambasadorulu Russei la curtea din London, n'au venit la Vien'a numai pentru ca se viziteze pe bolnavulu seu frate, ci tramisu cu o misiune secreta din partea guvernulu seu, pentru ca se renoiessa propunerile unei aliantie russo-austro-ungare de cooperatiune, pe care comitele Andrassy o refuzase atatu lui Sumaracoff, catu si generalelui Ignatieff. Austri'a se afla in ajunu de a incheia o conventiune militara cu Serbi'a, dupa modelulu celei contractate intre Rusi'a si Romani'a. Positiunea comitelui Andrassy este sdruncinata. Ministru de finantie alu Ungariei d. Szell voieste se demisioneze, din cauza, ca finantiile Ungariei sunt sleite si fiindu ca densulu s'a opusu dela inceputu espeditiunei austriace la Bosni'a.

Acestea sunt scirile politice, care circulesa actualmente in caleidoscopulu diplomaticu si politicu din Vien'a, formandu unu mosaicu forte variatu, care resfrange asemenea unei oglinde confusiunea chaotică, nesiguranti'a si lupt'a tendintieloru celoru mai divergente in regiunile politice create de comitele Andrassy, acarui devisa este ca „misteriulu garantéza succesulu“. Intr'adeveru astadi in monarchi'a austro-ungara totulu este misteriosu si enigmaticu fara ca se se scie, ca in acui mana se afla firulu Ariadnei, cu ajutorulu caruia monarchi'a austro-ungara ar putea fi scosa din labirintulu incurcaturiloru critice in care se afla. Unii dicu, ca acelu firu se afla in man'a de feru in sange a principelu Bismark, altii erasi mai sceptici si acestia sunt in maioritare, afirma ca dela Sedan incoace acelu firu s'a despletitu si ca fiacare din actualii barbati de statulu la putere, crede ca elu si numai elu posedu firulu celu adeveratu si asia cauta se se amagesca unii pe altii. Comitele de Beust a

disu ca „nu mai exista Europa“ si astadi mai multu ca ori candu se simte adeverulu dureros alu acestoru cuvinte. Nu, nu mai exista Europa de candu vocea Franciei nu se mai aude in concertulu poteriloru europene. Franci'a sacrificata umilita prin egoismulu si lasitatea Europei, astadi isi resbuna prin neutralitatea sa passiva, fatia rivalii si cu amicii sei falsi asupra carora e triumfesa reportandu cele mai stralucite victorii p terenulu pacificu si nesangerosu alu civilizatiune recastigandu-si in modulu acesta primulu rangulu in fruntea intregi lumi civilizate. Singuru numu Franci'a este liniscita, priveste cu incredere in viitorulu seu, asteptandu momentulu propice ce se-si reia misiunea sa liberatore si civilizatore se bucura de favorulu si beneficiile pazei. Tote celelalte state mari si mici interesate la solutiune definitiva a cestiunei orientulu stau gata de lupta si inarmate, pana in crestetu. Lipsindule sinceritatea le lipseste si increderea, se simtu isolate de aceea isi cauta fiacare din ele aliati. Grati politice de balansare a comitelui Andrassy, monarchi'a austro-ungara este astadi statulu celu mai isolatu de pe continentu si incungiuratu de aliati naturali ai Russei, care precum ne spune „Coresj Politica“ din Vien'a, au incheiatu de nou o conventiune militara cu Serbi'a si cu Muntenegrul deobligandu a purta ea insasi tote cheltuele de mobilizare a armateluor aliata, tramitiendule subsidii in bani si alte trebuinciose. Si ore in contra ce se fia indreptatu ascutisiulu acestei aliantie russo-serbo-muntenegreana? La acesta organele russe respundu: amicii inamiciloru nostri sunt inamicii nostri, inamicii amiciloru nostri sunt inamicii nostri. Din acestu respunsu oraculosu pote ori cine intielege, ca asia cum stau de prezentu lucrurile, apoi Austro-Ungari'a, pana candu va fi comitele Andrassy ministru ei de esterne si pana candu ungurii vor pretinde ocuparea Serbiei si resbelulu cu orice preti in contra Russei si panslavismulu, va fi numerat intre inamicii aliatiloru Russei si intre amicii inamiciloru ei.

In tempulu din urma relatiunile intre Prusso-Germani'a si Rusi'a s'au cam turburatu si recitu Press'a russeca porta in contra lu Bismark un limbajiu totu asia de ostilu si vehementu ca si in contra lui Andrassy, care probesa, ca aliantia celoru trei imperati astadi nu este alta, decatu fabula invecitata si ca tractatulu fatalu dela Berlin a fostu numai prologulu deflagratiunei orientale acarei avant — scena deocamdata este campulu de resbelu din Bosni'a si Hertiegovin'a. Cate act si cate tablouri va avea acesta tragedia, nu o pot sci astadi niminea.

De pe campulu de resbelu.

Scirea sensationala adusa mai intaiu de oficiulu „Fremden Blatt“ ca cu inceputulu lunei h Octobru cuartirulu generalu se va retrage dela Serajevo la Brood a produsu in tota monarchia o impresiune forte alarmatore si deprimatore. In si acea scire a fostu la momentu desmintita, adeveru remane inse, ca deca si nu intregu cuartirulu generalu, dara o parte a lui se va muta la Brood. Acesta probesa, ca lucrurile stau forte reu si o pozitiunea armatei de ocupatiune chiaru si dupa primirea intaririloru este forte critica. Comunicatiunile fiindu intrerupte si amenintiate in totu momentulu de catra insurgenti, cuartirulu generalu a lui Philippovici din Serajevo nu primeste sci dela diferitele corpuri de armata decatu num forte tardiu si pe cali indirecte, asia ca ori o dispositiuni tactice si strategice devinu imposibil. Afara de aceea apoi totu din lips'a unei comunicatiuni sigure si regulate aproviantarea armatei es catu se pote de nesuficienta. Sirmanii soldati ajunsi se manance lubenitie bostani si cucurud crudu. Intre astfelu deimpregiurari va fi deci lucru celu mai consultu ce pote face cuartirulu generalu suprema comanda militare, ca se se retraga fruntari'a austriaca pentru ca de aci se pota organiza in modu sistematicu serviciulu de aprovianta precum si a restabili comunicatiunile sale intrerupte cu corpurile de armata detasiate pe ambele aripi.

Acuma in fine dupa tristele experientie facutu dupa sacrificiele de bani si de sange aduse pana acuma se va fi convinsu si comitele Andrassy in preuna cu amicii si aparatorii sei, ca „mandatulu europenu“ cerutu si pretinsu cu atata insistenta dela congresulu din Berlinu a fostu pentru Austro-Ungari'a o intreprindere fatala inoportuna si unu daru alu Danaidiloru. Comitele Andrassy si impreuna cu densulu compatriotii si ungurii voiau se puna in Bosni'a si Hertiegovin'a o bariera panslavismulu si se paralizadie influent

russésca pe peninsul'a balcanica. Dara in locu de acésta eata ca au angajatú prestigiulu monarchiei si onórea armeloru sale intr'o campanie hasardata si aventuriósa, nu in contra slaviloru, ci in contra turciloru pe cari ii considera ca aliatii sei naturali si ca pe protegiatii sei. Angli'a incheie o conventiune cu Turci'a si pune man'a pe insul'a Cipru si se face protectórea „omului bolnavu“. Russi'a negociazá cu inamiculu seu de mórte si reusieste a intra si a ocupa Batumulú fara nici o versare de sange. Numai Austro-Ungari'a, a carei politica traditionala dela Metternich incóce a fostu conservarea si protegerea Turciei se vede astadi necessitata in poterea mandatulu cerutu a-si sacrificá averea si sangele popóraloru sale pentru o missiune greaita si inchipuita, de care astadi asia numita Europa isi ride in punni. Este amaru si durerosu pentru popórale acéstei monarchii a se vedea nu numai umilite, dara si batjocorite de prentisi buni si devotati amici ai comitelui Andrassy. Acestea sunt tristele contemplatiuni ce se impun fara voia fiacarui bunu si adeveratu patriotu in fati'a celoru ce se petrecu pe campulu de ocupatiune.

Astadi este necontestabilu, ca ultimulu atacu intre-prinsu din partea brigadei Zach asupra castelului Bihaci au fostu respinsu in modulu celu mai stralucitu de cátra insurgenti. Numerulu loru era indoitu asia de mare ca alu austriaciloru, dispunéu de tunuri bine servite si se aflau in positiuni cátu se póte de bine intarite. Ori cátu de laudabila a fostu bravura soldatiloru nostri ei totusi dupa atacuri si asalturi repetite n'au fostu in stare se dislocodie pe inamicu si se-lu alunge din positiunile sale. Ba din contra, simtindu insurgenti, ca foculu austriaciloru pierde din intensitatea sa, din lipsa de munitiune, au luatú ei ofensiv'a si incungiurara din tóte partile pe ai nostri, asia incátu generalulu Zach, se vediu necessitatu a da semnalulu de retragere, care se si facu, urmata de foculu vehementu si bine nutritu alu insurgentiloru.

Retragerea austriaciloru era asia de intetita incatu nu le au mai remasu tempu ca se radice si se ia cu sine pe cei greu raniti, cari cadura apoi victima furiei barbare a insurgentiloru. Pierderile nóstre se urca preste totu ca la vre-o 800—900 de morti, raniti si pierduti fara urma. Din cifr'a acésta potemu intielege, catu de inversunata si crunta a potutu fi acea lupta. Dara cum se face, ca acuma de repetiteori se relatésa din partea comandantiloru ca din lipsa de munitiune s'au vediuu necessitati s'au se dea ordinu de asaltu cu bajonet'a, séu se intrerupa lupt'a séu se se retraga? Unde este óre acea cantitate enorma de munitiune, care s'au fabricatu neintreruptu dela 1866 incóce si pentru care s'au chieituitu sute de milióne? Lipsa de munitiune! Acésta este o fapta inescusabila si o marturisire descuragiatóre.

Se dice ca pentru dilele urmatóre se astépta o actiune concentrica din partea tuturoru corporiloru de armata. Divisiunea Szapáry intarita cu aceea a f.-m.-l. Bienert au trecutú in 14 l. c. riulu Sava pentru ca se ocupe localitatea turcésca bine intarita Bretscka de unde turci amenintia in flancu lini'a de operatiune si de retragere a colónei principale. Totu din punctulu acela, care se afla la o distantia numai de 500—600 pasi de frontari'a astriaca ei potu trece pe teritoriulu austriacu, ceea ce s'au si incercatu cu bande mai mici deja pàna acuma.

Raniti si mortii romani.

(Urmare si fine.)

In lupt'a dela Jaice la 7 Augustu: infanteristii Toma Smerdu, George Sussa, Antonie Janciaru, Martin Cegiaru, raniti; in lupt'a dela Banialuca in 14 Augustu Jovu Vucsan, corporalii Iliá Bulat, Bartolomeiu Ilié, infanteristii Luca Bobanu, Dimitrie Bradasiu, au caduutu; la Golesan in 14 Augustu infanteristulu Sima Stuparu a fostu ranitu. In spitalulu de garnisona nr. 7 in Gratiu zacu urmatorii raniti: infanteristii Vasile Soiadina, Iuonu Draghiciu, Trifu Popescu, Mateiu Blasiu, Pavelu Magetiu, usioru raniti; George Novacu greu, Moise Turcunia usioru.

La Tuzla dela 8—12 Augustu, din regimentulu Alexis nr. 39: infanteristulu Alesandru Ianca a muritu, infanteristii Vasile Posianu, Flore Illiesiu, Iuon Balaneanu, Vas. Barbuiu, Ioanu Clopce, Samson Osianu, Dimitrie Boldusu, Alesandru Botaru, Ioanu Copil raniti, sergentulu Vasile Farkas, infanteristii Nicolae Doma, Alesandru Ciuia raniti, inf. Ioanu Ratiu a peritu, inf. Iuon Vantiu, Flore Brebanu, Tóderu Cornesiu, Iuon Michisiu, sergentulu George Somolan, inf. Ilié Fati, Vasile Gombosiu, Flore Ascilanu, George Pantea, Costa Santovanu, Flore Buru, Ilié Strutia raniti.

din regimentulu Alesandru Cesareviciu nr. 61: infanteristulu Pavelu Dein mortu, inf. George Ruianu, Const. Cosiaru, Flore Muncila raniti, conduc. Iuon Moise, inf. Moise Patianu, Iuon Nadlosianu, Iuon Danciu, George Barbu, Stefanu Petica, Nicolae Vuia, Alecsa Majuria, Vas. Stefanescu mortu; inf. Iosim Miculescu,

Iefta Iemenariu, Iuon Tonia, George Martinu raniti, inf. Nicodim Bonte ranitu, inf. Iuon Gruia, Iuon Groza mortu, cond. Trifun Sementia, Tóderu Vancea, inf. Petru Moise, Nicolae Gruia, George Mosionu, Nicolae Chihaiá, Ioanu Tonin, Dim. Luchescu, George Radu, Isacu Cimponeriu raniti, inf. Vichentie Teronta, Nic. Ionescu, Iuon Gera mortu, inf. Mihaiu Barbu, Ilié Mursa, Simion Berenéntiu, Dimitrie Gaitia, George Vrajitoru, Nicolae Vacarescu, Dimitrie Marginéntiu, Vasile Cebzanu, Moise Nicolae, Trifunu Peiciu, Clemente Mersoca raniti.

La Gracianitia in 13 Augustu, din regimentulu Alexis nr. 39: inf. Ioanu Costa mortu, Mihaiu Popu ranitu; din regimentulu Alesandru Cesareviciu nr. 61: inf. Ilié Iovanu, Stefanu Ravinu mortu, conduct. Ignatu Dragodanu, inf. Ilié Barbu, Pau Berzacu, Iuon Rancu, G. Savu, P. Micu, S. Dachin, George Opria raniti, G. Galea, P. Gera mortu, cond. Iosim Bagera, inf. Const. Ciucure, G. Secosianu, Damianu Pecurariu, Iuon Savu, Iuon Vucanu, Dim. Secosianu, Martin Adam, Pavelu Nunteanu alias Gulesianu, Sofron Popescu, Dionisie Costeanu, Danila Ardeleanu, Tanasie Francescu, cond. Nic. Ususanu, inf. Pavelu Cheveresianu raniti; in reg. br. Philippoviciu nr. 70, inf. Stef. Misiciu, Toma Ribaru raniti.

La Gradaciatu in 13 Augustu, din reg. Alexis nr. 39: infanteristulu Vasile Popu mortu, inf. Vasile Petrusca ranitu; la Dobo in 16 Augustu, totu din acelu regimentu, inf. Nichita Labontiu, Pavelu Toma raniti; din reg. Cesareviciu nr. 61, inf. Moise Turconie, Tóderu Popoviciu, Vasile Arnautu, Trifu Cazaru, Nic. Fabianu raniti, serg. Petru Tabacu ranitu, inf. Iova Ioanu, Iosifu Avramescu, Traila Gróza, Trifunu Robu, Trifunu Iovanescu, Iuonu Dragosiu, Nicolae Demenescu, Ilié Becinega, Iuonu Gereu, Barbu Lazaru, Pavel Magetiu, Achim Secosianu, George Stoia, Martinu Stancu, Trifu Stefanescu, Iuon Toma, C. Vladu, Iuon Fistil raniti; la Dobo dela 17 pàna la 20 Augustu, din reg. Scudier nr. 29: inf. Simeon Nicolescu, Vasile Radja raniti; din reg. Alexis nr. 39: inf. George Lescu, Flore Burla raniti; din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Ales. Radu mortu, inf. Trifon Popescu, Petru Iosivescu, Nic. Serbu raniti; la Dobo in 15 Augustu, din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Vasile Ardeleanu, Ioanu Spariosu raniti; la Dobo in 26 Augustu, din reg. Scudier nr. 29: inf. Avram Ursulescu ranitu; din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Petru Tóderu, Traila Mocicovescu. „Siedietórea“.

Societatea academica romana.

Sessiunea anului 1878.

Procesu-verbalu Nr. 2.

Siedintia de la 17 Augustu 1878.

(Urmare.)

Membrii presenti:

Aurelianu Petre S., Baritiu George, Caragiani, Ionu, Cretulescu Nicolae, Ghica Ionu, Hasdeu Bogdanu P., Hodosiu Iosifu, Ionescu Nicolae, Laurianu Augustu Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alecsandru, Sionu George Sturdza Dumitrie A.

Siedinti'a se deschide la 2 óre p. m.

Se da lectura procesului-verbalu alu siedintiei precedente si se adopta.

Se comunica o adresa a D-lui I. Ghica, prin care ofera pentru bibliotec'a societatiei:

1. Recueil de médailles grecques inédites, par E. Cadalvene, 1 vol.
2. Essai de classification de suites monétaires byzantines, par E. de Saulcy, 2 vol.
3. *Восноеское царство*, 1 vol.
4. Manuel de numismatique ancienne, par Hennin, 1 vol.
5. Numi Mahomedani, Ign. Pietraszevski, 1 vol.
6. Notice sur quelques médailles des rois de Chypre, par Borrel.
7. *Крчнисиá Древности*, 1 vol.

8. Description du Danube, par Marsigli, 6 vol.

9. Burghart, Numismatice varia, 1 vol. manuscrpt.

10. Charte archeologique, patru.

11. Sopra i moderni falsificatori di medaglie, 1 vol.

Societatea exprima multumirile sale D-lui donatoru. Se comunica o scrisóre a membrulu societatii D. canonicu T. Cipariu, prin care arata ca nu este in stare a veni si a lua parte la lucrarile sesiunei din anulu acesta.

Societatea ia actu de acésta incunoscintiare. Dara in acciási scrisóre D. Cipariu dicendu: „Totu o datu rogu pe onor. societate a 'mi face cunoscutu déca este aplicata in principiu a suscepe in analele anului curentu 1878, unu micu respunsu la critic'a publicata totu acolo la anulu 1876, asupra operei mele concursuali de „syn-tactica limbei romane“ dupa ce totu in aceleasi anale, din 1877, s'a publicatu si numele autorulu acelei opere din care cauza si anonimitatea concursuala a incetatu si autorulu a reintratu in dreptulu seu de a-si apara oper'a sa in analele societatiei.“ Acésta provóca óre-care discutiune in sinulu societatii. Dupa care societatea in unanimitate se pronuncia ca ea nu póte admite a se tipari in analele sale de cátu disertatiuni si lucrari cari, dupa regulamentele si statutele sale mai antaiu se citescu in sinulu seu, si apoi dupa unu votu espresu capeta aprobatiunea de a se tipari.

Se mai comunica o adresa a D-lui I. Cotovu, directorulu scólei primare din Ismailu prin care face cunoscute motivele pentru care nu a potutu termina lucrarea traducerei Titu Liviu, care se recomanda sectiunei filologice.

Dupa acestea, membrii trecendu la lucrarile comisiuniloru respective, se ocupa pàna la 5 óre p. m.

Presiedinte, I. Ghica.

Secretaru ad-hoc, G. Sionu.

Procesu-verbalu Nr. 3.

Siedinti'a de la 18 Augustu 1878.

Membrii presenti:

Aurelianu Petre S., Baritiu George, Caragiani Ionu, Ghica Ionu, Hasdeu Bogdanu P., Hodosiu Iosifu, Ionescu Nicolae, Laurianu A. Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alexandru, Quintescu Nicolae, Romanu Alexandru, Sionu George, Sturdza Dimitrie A.

Presiedinte, Ioanu Ghica.

Siedinti'a se deschide la 2 óre p. m.

Se da lectura procesului-verbalu alu siedintiei precedente si se adopta.

Se comunica o adresa a D-lui profesor Frolo, prin care ofera pentru bibliotec'a societatiei 3 exemplare din opuscululu seu: „Utilitatea studiiloru neolitine in Romani'a.“ Societatea primesce cu multumire.

Se mai comunica o scrisóre a D-lui N. Teclu, membrulu corespondentu alu Societatiei, prin care transmite unu operatu cu titlulu: Notium despre basa, acidu si sare.“ Se transmite la sectiunea de sciintie.

Se citescu o scrisóre a D-lui N. Densusianu, care anuncia ca a scrisu istori'a revolutiunei lui Horia si cere ajutoriulu Societatiei spre a o potea tipari. Se decide a se indrepta la sectiunea istorica.

D. Baritiu comunica o disertatiune a D-lui Dr. Vasiciu, intitulata „Darwinismulu“, care se indrepteza sectiunei sciintieloru naturale. Asemenea comunica, ca D. Hintiescu are pregatite doue operate, unulu „Faun'a de Biltz“, tradusa in romanesce, si altulu „Enumeratiunea planteloru dupa Dr. Fetu.“ — Se decide ca, dupa ce voru veni manuscriptele, se se indrepteze la sectiunea respectiva.

Membrii, dupa acésta, trecu in lucrarile sectiuniloru respective.

Presiedinte, I. Ghica.

Secretaru ad-hoc, G. Sionu.

Siedinti'a dela 19 Augustu.

Siedinti'a se deschide la 2 óre p. m.

Dupa lectur'a apelului nominalu, la care respundu 13 membri, d. secretariu ad-hoc da lectur'a procesului verbalu alu siedintiei precedente, care se adopta.

Se comunica o scrisóre a dlui Nicolau Barbu, prin care aduce la cunoscintia, ca traducerea lui Titu Liviu, cu care a fostu insarcinatu, a terminat'o si ca peste pucine dile, care-i mai trebuescu pentru prescriere pe curatu, o va transmite. Se decide a se indrepta la sectiunea filologica.

Se mai comunica o scrisóre a dlui Gr. Stefanescu, membru actualu alu societatiei, prin care aduce la cunoscintia, ca aflanduse la Parisu, unde ia parte la lucrarile congressului internationalu de geologia, regreta, ca nu va poté luá parte la lucrarile societatiei, de catu catra capetulu sesiunei, — Se iá actu de acésta notificare.

(Va urmá.)

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

Mediasiu, 3 Septembrie 1878. Am sciutu mai toti romanii din Mediasiu si giuru, ca alegerea deputatiloru pentru diet'a Ungariei ne sta inaintea usiei si ici colea poteai audi intrebarea: „ce se facemu noi romanii?“ Anim'a ni s'a linistitu intielegendu, ca fruntasii natiunei nóstre se voru intruni in o conferintia in Sibiiu, care decidiendu acésta intrebare ne va lumina si calea nóstra.

Acésta conferintia, la care — dorere — numai doi romani — preoti — din cerculu nostru au luatú parte, a decretatu unanimu solidaritatea si cu majoritate de voturi passivitatea.

Ce a facutu romanii alegéteri din Mediasiu si din apusulu scaunu alu Mediasiuului cu acésta ocaziune?

S'a tenuity de passivitate. — Nu sciú, din sciintia, convingere politica séu din care motivu, — destulu ca nu s'a aratatu nice unulu la urma. De altumentrelea nece nu a avutu a'siu pierde tempulu prin Mediasiu la alegerea deputatulu dietalu, pentruca prudenti'a si circumspectiunea sasiloru, cari forméza marea majoritate, a prevenitu ori carei combinatiuni politice. Atatu s'a pregatitu alegatorii de nationalitate sasésca, in catu nu a fostu lipsa nici acuma ca si de alta data, de cortesii, stindarde, musici, beaturi, promisiuni, amenintari si alte mediuloce moderne la astu felu de ocaziuni.

Sasii de aci si-a propusu candidatulu loru si cu tóta poterea morale s'au tenuity toti de elu cum tienu scaietii unii de alti si asia a priori au sciutu alegatorii nostrii romani, ca e mai consultu de a'si cauta de trebile proprie casnice.

Poporulu romanu condusu de inteligenti'a preotiloru din Mediasiu si giuru nu este nepasatoriu facia de cele ce se petrecu in lume si este lipitu de inteligenti'a sa ca fiulu de mama s'a si acestu poporu nu e demoralizatu. — Nu s'a deslipitu de inteligenti'a, ci sta ca unu stupu de albine langa maic'a regin'a-loru. — Avemu orasiulu Mediasiu si vre-o 30 sate giuru in pregiuru inpoporate de unu numeru insemnatu de romani; inteligenti'a o aflamu inse numai asia de numerosa, precum aflamu reginele albineloru in cojnitie. In fia care cojnitia o regina, asia in fia care comuna unu preotu. Cetescu diarie, precatu le iérta starea materiale, si invétia poporulu, care asculta si cu sacrificarea sa propria aduce la indeplinire consiliulu parintelui seu. —

Una proba viua si inbucuratóre despre acestea sunt alegerile comiteteloru comunali din mai multe comune din pregiuru Mediasiuului. Poporulu romanu — cu stare materiala bunisióra — in mai multe comune a ajunsu la carma fiindu condusu de preotulu seu.

In comun'a Basna s'a alesu in 1 l. c. notariu cercuale in persóna dlui Ioane Moldovanu. Pentru acestu postu candidase si altu tineru calificatu de nationalitatea romana a nume George Orosu, notariu actualu in Vestemu. Ce frumosu a fostu pentru acestu domnu, ca a repasitu dela candidatura in favorulu alesului

Ioane Moldovanu! care concentrându pe această cale toate voturile alegetorilor romani nimici cele vro 32 voturi inpartite ale sasiloru si a fostu alesu de notariu pentru comunile Basna, Veltiu si Boianu.

Alegetorii romani condusi de preotii lor si de mintea si iubirea si convingerea lor propria au vedutu cu ochii fructele buneii intielegeri.

Preotii, — cu deosebire Josivu Crisanu din Boianu, Isaila Vasilie din Veltiu si Nicolau Pura din Bazna — au coresponsu pe deplin doctrinelor bisericeii noastre nationale, ca prin purtarea lor corecta si documentata si cu acesta ocaziune a spriginutu si inaintatu moralulu, a incorporatu ide'a solidaritatii si a demonstratu in fapta urmarile bune si folositoare ale buneii intielegeri.

Precum intregu marele poporu romanu a fostu ascultatoriu de legile, sub cari sta — bune-rele cum au fostu si sunt pana in diu'a de azi — asia si particia această de poporu romanu din Mediasiu si giuru sta pe picioarele sale inaintéda cu deosebire in starea materiale, mai incetu inse pe scara culturalei.

Ar inainta si pe cuiele acestei scari, dar, durere, confessionalismulu a condamnatu, poporul romanu ca elu se se lupte mai antaiu cu sine insusi si apoi numai se se pota apară contra aprigiloru inamici, de cari de toate partile e incongiuratu. —

Asia saraculu poporu romanu din Mediasiu cu multu necazu, dupa multe rugaminti, a esoperatu dela comun'a urbana, acum sunt vre-o 3—4 ani pentru o scóla centrala romana nu numai pamentulu necesariu, ci si o léfa bunisiora pentru docenti.

Sta si azi pamentulu, unde a statu dela crearea lumii; a fostu o data o gradina cultivata; acum nice acea nu mai este, ci unu meru de cërta intre protopopii romani, cari sunt acum inca in vietia si capii scóleloru confessionale. —

Pe a cui nume se se intabuledie? Ce caracteru se pórte scóla centrale romana? — greco-orientalu ori greco-catolicu? O! de ar da Dumedieu, ca se se convinga odata cu totii ca nu sunt romani adevirati aceia, cari tienu poporul in intunerecu pentru ca nu potu deslega intrebarea: Ce caracteru se pórte o scóla centrala romana si pe a cui nume se se intabuledie o gradina!

Acésta intrebare din partea poporului la momentu ar fi deslegata: dar domni protopopi o tienu legata, se pote ca fara vin'a lor.

Dela capu se inpute pescele.

Venerabilele consistorie trebuie se spriginésca pre domnu protopopi, ca asia numai se sustiene ordinea si vadia in regimentu. —

Lasamu in pace pre domni protopopi, ca 'si voru purtá Dlor sarcin'a si vor responde vr'o data despre faptele dloru, totusi poporul ii roga, sa pasiesca la o buna intielegere si se róge si Venerabilele consistorie archidiecesane, ca se nu afe nodu in papura, ca dóra — dóra — se potemu vedea o scóla de tréba in Mediasiu. —

Asiu mai avé de a aminti si despre „Reuniunea femeiloru romane din Mediasiu si giuru,“ acarui fondu sta din o suma preste doue mii fiorini, dar mai bine tacu, ca eara dau de pedeca. — Si precatu suntemu noi mirenii de simplii, cu preotii nostri in frunte multe bune amu face!

Amu totu asteptatu ca dóra vomu fi provocati si noi a ne esprima simtiemintele noastre facia cu bardulu latiniteii — Vasilie Alexandri — ca se va roga Asociatiunea transilvana romana pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, ca se ne onoreze pe anulu viitoriu cu tienerea adunarei generalu in Mediasiu — dara dorinti'a au remasu dorintiu.

Scólele din comitatulu Hunedórei.

(Urmare.)

Scólele comunale, séu neconfessionale, intretienute de cãtra comun'a politica de orice nationalitate.

Aceste sunt adeverate pascvile. Dómne, a si cugeta la ele me infiorezu, si éta totu imi luai de tema descrierea lor. Edificiele scóleloru comunale ni se presenta in forma de cotetie, grajduri murdarie, necurate, sparte, mucede, intunecóse si frigidose; atãtu exteriorulu cãtu si interiorulu lor, pare cã aru locui in ele tigani carbanari. Mobilele lor aru fi bune de focu, fireste dupa ce s'ar scóte câteva dile sóre, cã se ésa muce-dial'a din ele. Invetiatorii sunt mestecati, pe unele locuri romani, pe altele magiari ori secui. Invetia-

mentulu merge de-o-camdata in limb'a „invetiatoriului“, ba, unde acela e unguru, si scie si romanesc, mai face câte ceva si romanesc, si e silitu — cãtu de reu, pentru cã copii ca romani, nu sciu alt'a limba. Raporturile inse se facu numai in limb'a magiara; si invetiatorii romani, cari nu sciu limb'a magiara, devinu pe di ce merge totu mai amenintati. Invetiatoriulu romanu, dela scóla comunale, conformu mandatelor mai inalte, trebuie se faca din scolarii sei baremu de jümetate unguri, déca nu intregi; cei magiari, dau pe intrecute intru total'a scótere a limbei romane din scóle si inlocuirea prin cea „nemesiésca“, magiara. Si le succede, cã si celoru dela scólele de statu. Intre imprejurari, de acestea nu póte fi vorb'a de rezultate demne de secolulu presente; ba, intre noi fia disu, atãtu in scólele de statu cãtu si in cele comunale, vomu afla si copii netunsi, cu perulu ca drotarii, si me prindiu pe plumbu, de nu vomu afla atari dni invetiatorii, la scólele de statu si comunale, cari nu-si visitara elevii nici una-data — déca sunt spalati bine, peptenati omenesce, curatiti etc., ori de i-a dusu cândva la scaldá! Se vede cã dnii invetiatorii, ai acestoru scóle, nu punu nici-unu pretiu pe crescerea fisica a eleviloru, numai de cea spirituala, sufletésca; si aceea — hei — hei — cum e incununata de succesulu doritu! Pe invetiatorii inse nu trebuie se ne fia necazu de locu, mai anume pe cei comunali; se ne aducemu aminte ca:

Unde se vedu in atari scóle, cu atari mobile, unde vedu frecventarea scólei cea neregulata; unde vedu, cã lun'a trece, si dlu szolgabirau nu e acasa, cã se le dea salariulu; unde — si aducu aminte (dascalii magiari), cã nu potu invetia pe nátantocii de romani unguresce, éra romanii cã sunt siliti adesea se'si contradica opiniunei proprie; unde'si aduce dicu, bietulu invetiatoriu comunale aminte de toate acestea, 'i vine se ia lumea in capu; ba multi o si luara; anume docenti romani cunoscu eu vreo 6 insi. Scurtu: pre cãtu tempu scólele comunali voru sta cum stau, sunt spese aruncate in balta, fóra nici-unu folosu, ci cu unu scopu scalciatu; éra transformanduse in scóle de statu, voru deveni, póte mai rele cã cele de pana aci.

Atãtu scólele comunale, cãtu si cele de statu sunt administrate de una si aceeaasi eforia de inspectoratulu reg. ung. scolasticu si senatulu comitatului. Fia-care scóla 'si are curatorulu seu, care e, s'au subprefectulu (pretorulu), séu vre-unu posesoru localu intaritu de ministeriu. (Vedi „Kelet“ Nr. din a. c. si „Foi'a invetiatoriloru populari“ Nr. 9 din a. c.)

In consiliulu scolasticu alu comitatului se pertractéda toate afacerile scolastice; acolo se denumescu invetiatorii; — dara decretu nu am vedutu la nici-unu invetiatoriu de statu ori comunale; elu nu póte documenta cã in adeveru ar fi ceea ce e. Visitarile scolastice nu sunt usitate, afóra de esamene, candu participa curatorulu scólei respective. Invetiatoriulu, de e numai cevasi indemanaticu, face esamene escelente, imbéta comisiunea cu câte o poesiora invetiata „de a rostulu“. Acea comisiune, pricependu-se la instructiune cã orbulu la coloru si surdulu la sunete, aplaudéda, mai virtosu deca este poesia ungrésca. Te prinde inse gréti'a asistandu la vre-unu esamene esamenu si veduendu pe atare nemesiulu esurrosu esprimanduse facia de scri-sórea cutarui scolariu romanu: nizen csak, ki hitte volna, hogy egy paraszt oláh fia, még irni is tanulhat?! cã si candu elu, negiobulu, ar avé poterile mintiei mai capabili de cultivare decãtu atare romanasiu! Elu nu-si face reflectiunea, si nici cã se pretinde, cã fiulu iobagiului seu de odata, déca ar fi instruat in limb'a sa, de un invetiatoriu de nationalitate sa, ar face minuni adeverate!

Adeca: pre langa ce bietii copii de romanu sunt instruiti numai cã in bataia de jocu in scólele lor, in o limba straina, mai devinu si pismuiti. Da, dieu, ar trebui se-i pismúesca numai déca aceia aru trai in imprejurarile favoritorie, cã puii nemesiului ungrésca!

Atatu despre scólele de statu si comunale ale acestui comitatu. Recapitulandu: ele stau reu, fórtu reu; in acelea nu se invétia nimicu bunu, nimicu frumosu si nimicu practic. Scolarii pierdu dilele in desiertu, éra parinti spelele in ventu. Raporturile inse ale senatului scolasticu, de buna séma sunt adeverate, sincere, drepte, candu striga in gur'a mare cã in comitatulu Hunedórei numai aceste sunt scóle. (Va urma.)

Sciri diverse.

— (Din partea comitetului arangeatoru) ni se tramite urmátórea dare de séma spre publicare:

Pentru ajutorarea celoru raniti si a familielor celoru chieamati sub stéguri au incursu:

I. dela petrecerea de gradina din 7 Sept. a. c. Venitu inpreuna cu ceea ce s'au platitu preste tacsá (108 fl. 56 cr.) 693 fl. 56 cr.

Spesele avute 101 „ 93 „

Venitu curatu: 591 fl. 63 cr.

II. dela serbarea din dumbrava in 8 Sept. a. c. Venitu inpreuna cu ceea ce s'au platitu preste tacsá (14 fl. 37 1/2 cr.) 1557 fl. 27 1/2 cr.

Spesele avute 260 „ 87 „

Venitu curatu: 1296 fl. 40 1/2 cr.

III. dela representatiunea teatrala din 11 Sept. a. c. Venitu curatu inpreuna cu ceea ce s'au platitu preste tacsá (2 fl. 50 cr.) 157 fl. 65 cr.

Venitul curatu au fostu deci de 2045 fl. 68 1/2 cr.

Sibiiu, 13 Septembrie, 1878. Comitétulu.

— (Tergulu de tómná) alu Sibiiului din anulu acest'a a fostu fórtu slabu din mai multe cause, éra cu deosebire ca din cauza epizothiei fiindu tergulu de vite cornute opritu, poporul n'au potutu se isi face bani.

— (Donatiune.) Precum cetimiu in „Gazeta Transilv.“ Nro. 69 ilustritateá sa d. cons. gub. in pens. Paulu Dunca din Sibiiu a facutu pentru biserice'a si scóla confessionala din Orsiova (protop Reginulu sasescu) o donatiune de 2500 fl. v. a. in obligatiuni de statu, care va fructifica in perpetuu sum'a annuala de 105 fl. v. a. din care 84 fl. voru servi ca subventiune pentru docentele scólei, éra 31 fl. voru intra ca ajutoru in lad'a bisericeii din aceea comuna natala a d. donatoru. Fia ca acésta fapta, care se recomanda ea insasi se afe imitatori si in alte parti ale iubitei si nefericitei noastre patrie!

— (Congresulu orientalistiloru). Precum aflamu din diarele din Bucuresci, d. Hasdeu si d. B. Constantinescu au plecatu in dilele trecute la congressulu orientalistiloru ce se va tienea in anulu acesta la Florentia.

— (Diariulu filo-romanu „Der Osten“) din Vien'a in Nr. seu 37 din 15 Sept. a. c. reproduce tectualu traducerea votului maioritati datu in conferinti'a din 20 Iuliu a. c. tienuta in Sibiiu.

— (Bibliografia). In dilele acestea au iesitu de sub pressa calindarulu „Amiculu Poporului“ pe anulu 1879, compusu de Visariunu Romanu. Acésta intreprindere literara a prea bine cunoscutulu autoru si editoru intra in alu XIX anu alu existintiei sale. Este pana acuma necontestabilu, ca in ramur'a literaturiei calendaristice de din cóce de Carpati „Amiculu Poporului,“ acestu vechiu cunoscutu alu fiacarei familie romanesci, ocupa rangulu primu. Editiunea anului viitoru se distinge prin copiositatea si varietatea materieloru coprinsé in partea sa pentru petrecere si invetiatura, precum si prin ilustratiunile sale bine si frumosu esecutate. A mai recomanda acestu calindaru publiculu romanescu ar insemna, ca si candu cineva ar voii se ne recomande unu vechiu amicu si cunoscutu, ca si candu elu ar fi streinu. Acestu calindaru se afla de vendiare la d. autoru si editoru Visariunu Romanu precum si la tipografia lui W. Krafft in Sibiiu, cu modestulu pretiu de 50 cr. v. a.

— Dela Nasaudu amu primitu „Program'a a IX a gimnasiului super. rom. gr. cat. pentru anulu scolasticu 1877/8. Pre langa datele scolastice aceea program'a cuprinde si unu tractatu prea bine scrisu alu zelosulu si laboriosulu prof. Dr. A. P. Alessi subtu titlulu „Istori'a desvoltarei ideiloru cosmogonice si geologice“. Felicitamu pe d. profesore pentru nimerita idea ce o avu de a poporarisa si la natiunea nóstra rezultatele sciintieloru positive. Dara ne pare reu, ca prin intrepruperea materiei si continuarea promisă pe anulu viitoru, se pune la o proba prea grea pacientia si interesulu cetitoriloru.

Post'a redactiunii.

— Iidem din Apahida. Cu parere de reu, dara nu se póte publica. In aceste tempuri supreme nu este consultu a largi si mai multu abisulu ce ne desparte unii de altii. Trebuie se fimu mai toleranti si se nu uitamu nici odata, ca prin frecari si susceptibilitati personale si particulare ne slabim noi insine si ne paralisamu. Va veni si pentru acele cestiuни tempulu de rafuiala. Dara acuma, pentru numele lui D-dieu se le lasamu la o parte si se ne indreptamu privirile asupra scopului celui mare si finalu, care este: ecistinti'a si conservarea intregului!

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Alloplulu de plante Schneeberg a L. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, gripa, ragusiéla, tusa si tróгна. Multi cumperatori marturisescu, ca numai suculu acestui-a au a-si multimi somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cã preservativa pe tempu negurosú si aspru.

In urm'a gustului fórtu placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferu de plumani inse, o trebuintia; cantaretiloru si oratoriloru contra vocei inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multe de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. Pppolzer, rectorulu magnu. la universitateá c. r. din Vien'a, ilu folosese cu celu mai bunu succesu in spitálu, precum si la persóne private.

Asemene s'a aflu recomandabilu si s'a prescrieru adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmátórelé scrisori recunosctóre:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cãtu me temeam cã nu cumu-va se se innee; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atãtu de debilu, in cãtu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomandat alloplulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa iutrebuintiarea primei sticle a mai incetatu tusa, dupa a dou'a sticle cautá bene afora copilulu, a venitu la potere si de atunci e deplin sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câteva dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragusiéla.

Deci cu multiamita sincera estradau acestui testimoniulu, pentru curarea rapede si miraculoá a copiiloru mei si dorescu cã acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in toate partile prein omenimea suferinda.

Anton Just. Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cãtu mai in graba inca 4 sticle dein renumitul D-tale Alloplu de planta, dupa folosirea alor 2 sticle aflu cã dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micisoréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adrezezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspeitu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tota stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Alloplulu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórtu usuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de astfelu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecariu in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru doreru de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de alloplulu de plante Schneeberg anuciatu de d-ta, care se póte recomanda pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiareá celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restará pe deplin. Multiamindu-si Dlu meu, din tota ánim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu! (21) 19

Dupa ce prin intrebuintiareá alloplulu d-tale amu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragusiéla impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacetóreloru rezultate ale acestui alloplu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórtu obligatu a Ti multiami din tota anim'a pentru acésta inventiune salutaria, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune. la toti cãti suferu de pieptu si mai ver-tosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peiching, 25 Juniu 1857. Ioanu Bauer, docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticle. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Alloplulu de plante genuinu se mai afla in Sabiiu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisioara: J. B. Teutsch, comerciante.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiiu.